

Оксана Матвійчук,
провідний науковий співробітник
Педагогічного музею України,
доцент Інституту післядипломної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук
Київ
osvita-teka@ukr.net

ОНЛАЙН-ПРОЄКТ «ПЕДАГОГІЧНА МАПА КИЄВА» У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ ПАМ'ЯТІ

У статті розглянуто онлайн-проект «Педагогічна мапа Києва», спрямований на популяризацію імен українських педагогів у міському просторі столиці. Проаналізовано результати перейменування вулиць, провулків, бульварів і проспектів Києва у 2022–2024 роках, значна частина яких отримала імена освітян, науковців, засновників шкіл, авторів підручників. Показано, що проект виконує подвійну функцію: вшанування пам'яті діячів освіти і створення додаткового ресурсу для історико-педагогічних досліджень. Зазначено роль Педагогічного музею України як ініціатора проекту, що за допомогою дописів у соцмережах і вебінарів сприяє формуванню сучасної культури пам'яті, збереженню історичної спадщини та розвитку громадянської свідомості.

Ключові слова: Педагогічна мапа Києва, культура пам'яті, онлайн-проект, декомунізація, топоніміка.

Формування сучасної культури пам'яті в Україні є важливим компонентом соціокультурної трансформації суспільства, який не лише сприяє консолідації українців навколо спільних цінностей і національної ідентичності, а й забезпечує реконструкцію історичної пам'яті через переосмислення минулого, збереження і популяризацію національної спадщини, а також підтримку освітніх і музейних ініціатив, спрямованих на виховання історичної свідомості майбутніх поколінь. У контексті сучасних політичних і соціальних викликів, зокрема з 2022 року, коли Україна опинилася в умовах повномасштабної агресії, актуалізувалося завдання збереження історичної та культурної спадщини, а також формування механізмів патріотичного виховання. Одним із ефективних інструментів реалізації цих завдань є перейменування топонімів міської інфраструктури, що забезпечує деколонізацію просторової символіки та створює нові смислові орієнтири, пов'язані з видатними постатями науки, культури та освіти.

Особливий інтерес становлять педагогічні топоніми — назви вулиць, провулків, площ, проспектів, бульварів, присвячені особам, які зробили значний внесок у розвиток освіти, педагогічної науки та культури. Такі топоніми функціонують як «нематеріальні пам'ятники», виконуючи комеморативну функцію і сприяючи формуванню колективної пам'яті. Вони забезпечують наочну репрезентацію педагогічної спадщини у міському середовищі та інтегрують історико-освітній наратив у просторову структуру міста.

Метою статті є представлення онлайн-проекту «Педагогічна мапа Києва» через систематизацію інформації про перейменовані вулиці столиці (2022–2024),

присвячені педагогам і діячам освіти, та осмислення їхнього значення у формуванні сучасної культури пам'яті.

До формування сучасної культури пам'яті в освітньому середовищі через різноманітні форми діяльності — онлайн-виставки, інформаційні публікації у соціальних мережах, відеоматеріали на ютубі та реалізацію онлайн-проектів — активно долучається Педагогічний музей України. Використовуючи власну колекцію і надбання національної педагогічної спадщини, музей в умовах воєнного стану здійснює інтерпретацію історії української освіти, що сприяє формуванню патріотичної громадської свідомості, підтримці високого морального духу громадян та укріпленню непохитної віри в перемогу України.

У січні 2022 р. музей розпочав онлайн-проект «Педагогічна мапа Києва», мета якого — презентувати київські локації (вулиці, провулки, бульвари, проспекти, місцевості), присвячені видатним педагогам і культурно-освітнім діячам. Проект реалізується на сторінках музею у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм» із періодичністю чотири рази на місяць. Кожен допис містить стислу інформацію про педагога, на честь якого в Києві названо ту чи ту локацію. Графічний макет проекту містить схематичну карту Києва, позначку локації на карті та її опис, портрет педагога, про якого йдеться в дописі (рис. 1). Перша публікація у межах проекту вийшла 29 січня 2022 р. і була присвячена вулиці Олени Пчілки¹. Цей онлайн-проект реалізується відповідно до постанов Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв» (у 2022–2025 рр.), рішення Київської міської ради «Про відзначення на території міста Києва пам'ятних дат і ювілеїв»². Ці документи засвідчують необхідність організації тематичних, інформаційних, освітньо-виховних та інших заходів, спрямованих на збереження і відновлення національної пам'яті. Більшість діячів, життя й діяльність яких висвітлюються в онлайн-проекті, маловідомі широкому загалу, були репресовані, загинули або постраждали в умовах радянського тоталітарного режиму. Під час підготовки матеріалів використовується офіційний портал Київської міської державної адміністрації, де вміщено перелік вулиць у місті Києві, які перейменовано протягом 2022–2024 рр.³

За матеріалами з відкритих джерел, починаючи з 2022 р., у Києві було перейменовано понад 350 вулиць, провулків та інших топонімів. Це один із найбільш масштабних процесів деколонізації (декомунізації, дерадянської, дерусифікації) і переосмислення міського простору в новітній історії столиці. Важливо, що в

¹ Онлайн-проект «Педагогічна мапа Києва» в умовах війни. Педагогічний музей України: офіц. сайт, 14.04.2022. URL: <https://pmu.in.ua/news/mapa/> (дата звернення: 17.09.2025).

² Міхно О. Онлайн-проект «Педагогічна мапа Києва»: мета, контент, особливості реалізації. *Київ і кияни* : матеріали щорічної науково-практичної конференції. Вип. 14. Київ : Інститут історії України НАН України, 2022. С. 235–239. URL: <https://cutt.ly/RMoWP5l> (дата звернення: 17.09.2025).

³ Перелік вулиць у місті Києві, які перейменовані протягом 2022–2024 років. Київ : Київська міська державна адміністрація, 2024. URL: <https://kyivcity.gov.ua/img/item/general/10559.pdf> (дата звернення: 17.09.2025).

Рис. 1. Графічний макет
онлайн-проєкту «Педагогічна мапа Києва»

період 2022–2024 рр. серед цього масиву близько п’ятдесяти вулиць і провулків отримали назви на честь осіб, безпосередньо пов’язаних із педагогічною діяльністю. Ідеться як про відомих у національному та міжнародному масштабі науковців і педагогів, так і про малознаних або тривалий час забутих діячів, які зробили внесок у становлення та розвиток української освіти: вони викладали, були авторами підручників, організаторами шкільництва, засновниками нових освітніх інституцій.

Виокремлення цієї групи персоналій має важливе наукове значення, оскільки дає змогу не лише зафіксувати імена діячів, чий внесок у розвиток освітньої системи справив відчутний прогресивний вплив на її еволюцію, а й простежити тенденції актуальної політики пам’яті у сфері топоніміки. Деталізоване подання інформації про такі перейменування дозволяє побачити, як педагогічна спадщина інтегрується у символічний простір сучасного міста та яким чином вона стає складовою колективної пам’яті.

Подаємо детальний перелік вулиць і провулків Києва, перейменованих на честь діячів, причетних до освіти та науки, — по районах. Цей перелік є основним емпіричним матеріалом дослідження, який демонструє реальні практики комеморації педагогічних постатей у міському просторі.

У *Голосіївському районі* вулиця Юлії Здановської на житловому масиві Теремки-II отримала сучасну назву 10 листопада 2022 р. на честь загиблої від російської агресії української вчительки, математики та волонтерки. Вулиця на тому самому масиві з 2022 р. має ім'я Степана Рудницького — українського географа, картографа, етнографа, педагога та академіка ВУАН. 27 жовтня 2022 р. одну з вулиць було перейменовано на честь Бориса Балінського, українського та південноафриканського вченого-біолога, ембріолога, ентомолога, професора Київського і Вітватерсрандського університетів, піонера експериментальної ембріології та біології розвитку, педагога. У місцевості Мишоловка з травня 2023 р. є вулиця Віри Гедройць — першої жінки-хірурга в Російській імперії та педагогині. Вулиця Братів Чучупаків у Голосієві з жовтня 2022 р. названа на честь військових і громадських діячів часів УНР, отаманів Холодноярської республіки братів Василя, Олекси (педагога) і Петра Чучупаків. Провулок на Саперній слобідці у серпні 2022 р. названо на честь Галшки Гулевичівни — меценатки та фундаторки Київського Братського Богоявленського монастиря і Київської братської школи. Провулок в місцевості Багринова Гора з травня 2023 р. має ім'я Миколи Бурачека — українського живописця, сценографа, актора, педагога, письменника та історика мистецтва.

У *Дарницькому районі* у місцевості Нова Дарниця з 2022 р. є вулиця Ісмаїла Гаспринського — кримськотатарського просвітника, одного з найвідоміших педагогів-реформаторів кінця XIX — початку XX ст. Іншу вулицю також у Новій Дарниці названо у 2022 р. на честь Дениса Антіпова — українського перекладача, педагога, громадського активіста, військовослужбовця та учасника російсько-української війни. Вулиця Опанаса Сластіона в селищі Бортничі отримала сучасну назву 2022 р. на честь архітектора, художника, педагога, етнографа, музиканта та інтерпретатора українських народних пісень і дум, активного громадського діяча. Вулицю Сергія Світославського у Бортничих 2023 р. названо на честь українського художника та педагога. Провулок Надії Світличної у Новій Дарниці має сучасну назву з 2023 р. на честь учасниці руху шістдесятників, правозахисниці, публіцистки, мемуаристки, журналістки, педагогині, лауреатки Шевченківської премії та премії імені Василя Стуса. Провулок Олександра Барвінського в Бортничих з 2022 р. присвячений українському громадсько-політичному діячу Галичини, історикові та педагогу, «хресному батьку» української граматики. Провулок в межах Бортничів з 2023 р. має ім'я Ніни Строкатої — української вченої, дисидентки та педагогині, дружини мовознавця Святослава Караванського. Провулок у Бортничих у вересні 2022 р. названий на честь Христини Данилівни Алчевської, української діячки народної освіти, педагога, письменниці, публіциста та бібліографа.

У *Деснянському районі* у місцевості Соцмісто з 2022 р. є вулиця Академіка Кухаря — на честь видатного хіміка, доктора хімічних наук, професора, академіка Національної академії наук України та педагога. Вулицю у селищі Троєщина перейменовано 2022 р. на честь українського музикознавця, фольклориста та педагога Климента Квітки. Вулиця Олексія Курінного на Троєщині отримала сучасну назву на вшанування українського політолога, юриста, громадського діяча, поета, викладача і педагога. Вулицю на Троєщині 2024 р. названо на честь Михайла Осадчого — українського журналіста, письменника, педагога, дисидента та політв'язня. Вулиця Василя Іваниса на житловому масиві Лісовий з 2024 р. вшановує пам'ять українського економіста та педагога. Вулиця на житловому масиві Вигурівщина-Троєщина з 2023 р. має ім'я Олександри Екстер — української художниці, кубофутуристки, сценографки та педагогині. Вулиця на житловому масиві Лісовий 2022 р. названа на честь історика та педагога Ореста Левицького.

У *Дніпровському районі* м. Києва на житловому масиві Соцмісто з 2023 р. є вулиця Дмитра Багалія, що має ім'я українського історика, філософа та педагога. Вулицю на житловому масиві Лівобережний 2024 р. названо на честь Бориса Мартоса — організатора українського кооперативного руху, вченого-економіста та педагога. Назва вулиці Роберта Лісовського в місцевості Ліски з 2023 року вшановує пам'ять українського художника-графіка. Вулиця в Лісках з 2023 р. має ім'я Любові Малої, української вченої, академіка та педагогині.

В *Оболонському районі* м. Києва вулицю в селищі Пуца-Водиця 2022 р. названо на честь Ірини Жиленко — української письменниці, журналістки, мемуаристки та педагогині. Назва вулиці Гулаків-Артемовських у місцевості Куренівка з 2023 р. присвячена Петрові Гулаку-Артемовському, педагогу, письменнику та перекладачу, класикові нового українського письменства, Семенові Гулаку-Артемовському, композитору, оперному співаку, драматургу та актору, автору першої української опери «Запорожець за Дунаєм».

У *Печерському районі* у місцевостях Звіринець і Бусове поле з 2022 р. є вулиця Олени Степанів — української історикині, викладачки географії, громадської та військової діячки, першої в світі жінки, офіційно зарахованої на військову службу в званні офіцера, четарки Української Галицької Армії. Вулицю у місцевості Саперне поле 2022 р. названо на честь Дмитра Дорошенка — українського державного діяча, дипломата, історика, публіциста, літературознавця, бібліографа та педагога.

У *Подільському районі* в місцевості Пріорка, Мостицький масив, із вересня 2024 р. є вулиця Валентини Радзимовської — української дослідниці біології та медицини, лікарки та педагогині, засновниці української школи фізіологів і біохіміків.

У *Святошинському районі* м. Києва 2022 р. у місцевостях Святошин та Академмістечко названо вулицю на честь Мирослава Поповича — українського філософа, академіка НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України,

доктора філософських наук, професора, педагога, фахівця у галузі культурології, логіки та методології науки, історії української культури, директора Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України (2001–2018) і завідувача відділу логіки та методології науки Інституту філософії. Назва вулиці Омеляна Пріцака в Академмістечку з 2022 р. вшановує пам'ять американського науковця, історика, сходознавця і педагога. Вулиця Дмитра Чижевського у житловому масиві Микільська Борщагівка 27 жовтня 2022 р. отримала сучасну назву на честь українського науковця-енциклопедиста, філософа, культуролога, славіста, літературознавця, релігієзнавця та педагога. Вулицю в Академмістечку 2022 р. назвали на честь Кліма Чурюмова — українського астронома, першовідкривача комет, дитячого письменника та педагога. Вулиця у селищі Перемога з 2023 р. має ім'я Василя Єрошенка — письменника, музиканта, етнографа та педагога. Назву вулиці в селищі Біличі з 2022 р. присвячено Олександрові Дорошкевичу — українському літературознавцю, літературному критику доби Розстріляного відродження, педагогу та автору підручників з історії української літератури. Вулицю у житловому масиві Микільська Борщагівка 2022 р. назвали на честь Василя Доманицького — українського літературознавця, письменника, історика, фольклориста, публіциста, бібліографа, громадсько-політичного діяча та педагога. Вулиця, розташована в межах Авіамістечка та Святошина, з 2024 р. має ім'я Павла Глазового — українського поета-гумориста та сатирика.

У *Солом'янському районі* у місцевостях Олександрівська слобідка та Пронівщина з 2022 р. є вулиця Сім'ї Житецьких, названа на честь українських вчених Павла Житецького, філолога, педагога і громадського діяча, одного з основоположників українського мовознавства, і Гната Житецького, історика, педагога і громадського діяча. Вулицю в місцевості Чоколівка 2024 р. перейменували на пошану академіка Олександра Возіанова — українського медика, професора, академіка Національної академії наук України, президента Академії медичних наук України, директора Інституту урології АМНУ та педагога. Назва вулиця в місцевості Казенні дачі з 2022 р. вшановує пам'ять Михайла Брайчевського — видатного українського історика, археолога, письменника, громадського діяча, дослідника і педагога. Вулицю в Олександрівській слобідці 2024 р. названо на честь Василя Овсієнка — українського громадського діяча, розповсюджувача самвидаву, члена Української Гельсінської групи, політв'язня радянських концтаборів, філософа, публіциста, історика дисидентського руху і педагога. Провулок у місцевості Відрадиний з 2022 р. має ім'я Юрія Матушак — вчителя історії, рядового і добровольця батальйону міліції «Дніпро-1», позивний «Вітер».

У *Шевченківському районі* у місцевості Сирець 2022 р. назвали вулицю на честь Олексія Івахненка — видатного українського вченого в галузі автоматичного керування, кібернетики і математичного моделювання світового рівня, академіка НАН України і педагога. Назву вулиці у місцевостях Дехтярі та Нивки з 2022 р. присвячено Василеві Данилевичу — українському історикові, археологу,

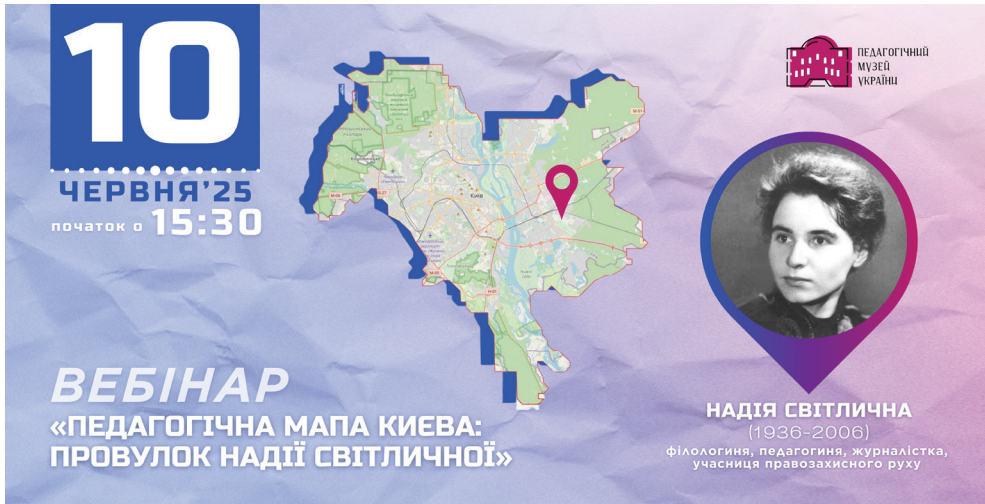
нумізмату, музеєзнавцю і педагогу. Вулицю у місцевості Солдатська слобідка 2023 р. названо на честь Олександра Кониського — українського письменника, літературознавця, видавця, педагога і громадського діяча, автора слів пісні «Молитва за Україну». Провулок в Лук'янівці з 2022 р. має ім'я Іллі Рєпіна — українського художника і педагога.

Поданий детальний перелік перейменованих вулиць і провулків має важливе наукове та аналітичне значення. По-перше, це демонструє широту та системність процесу увічнення пам'яті педагогів, показує, що такі ініціативи охоплюють різні райони міста і різні галузі педагогічної та наукової діяльності. По-друге, докладний опис імен і стислих біографічних даних окремих діячів сприяє відтворенню історико-культурного контексту, дає можливість оцінити внесок кожної особи у розвиток національної освіти, науки і культури. По-третє, такий підхід забезпечує наукову достовірність дослідження: документування конкретних топонімів разом із зазначенням року перейменування створює базу для подальших історико-педагогічних і соціокультурних студій. Детальний перелік також демонструє структурну логіку та тенденції комеморації у міському просторі, що важливо для формування уявлення про політику пам'яті та роль педагогічної спадщини у сучасному суспільстві.

Дослідження вулиць, провулків, бульварів, проспектів, місцевостей, названих на честь педагогів у м. Києві, триває. Онлайн-проект «Педагогічна мапа Києва» реалізується також у формі вебінарів. За період із 2022-го до 2024 р. спільно з Інститутом післядипломної освіти Київського столичного університету Бориса Грінченка було проведено 45 вебінарів для педагогів, бібліотечних фахівців, музейних працівників і всіх, хто цікавиться історією освіти (рис. 2). Їхня тематика пов'язана з дослідженням вулиць у м. Києві, названих на честь педагогів, висвітленням біографічної інформації про освітян та їхню різнобічну діяльність. Вибір формату вебінарів обґрунтовано його здатністю створювати ефект присутності учасників у єдиному просторі, водночас надаючи можливість віртуальних подорожей по київських вулицях ⁴. Використання наочних засобів, таких як фото, ілюстрації та відеоматеріали, сприяє глибшому розумінню процесу вшанування пам'яті українських педагогів у міському просторі Києва ⁵.

⁴ Матвійчук О. Є, Міхно О. П. Онлайн-проект «Педагогічна мапа Києва»: вулиця Олени Пчілки. Освіта та виховання в родині Косачів. Педагогічне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасного педагогічного процесу: матеріали VII Всеукр. Косачівських пед. читань (23 черв. 2022 р., м. Луцьк) / упоряд. : П. С. Олешко, О. Й. Дем'янюк, А. М. Силиук. Луцьк : Волинський ІППО, 2022. С. 108–113. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732027/> (дата звернення: 17.09.2025).

⁵ Матвійчук О. Меморативні практики в цифровому освітньому просторі: кейс вебінарного циклу «Педагогічна мапа Києва». *Освіта Закарпаття. Науково-методичний журнал. Спецвипуск. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість у культурно-освітньому просторі: педагог — державотворець, воїн, митець»*. Ужгород : Комунальний заклад «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради, 2025. № 35. С. 64–70 URL: <https://drive.google.com/file/d/1Eg5ukWSl4z0swa7s96VAEsQXJCcTaltM/view> (дата звернення: 17.09.2025).

Рис. 2. Анонс вебінару «Педагогічна мапа Києва: Провулок Надії Світличної»

Онлайн-проєкт «Педагогічна мапа Києва» набуває особливої актуальності в контексті сучасних процесів декомунізації і деколонізації, зокрема перейменування топонімів столиці. Його змістовне наповнення становлять науково-популярні розповіді про локації Києва (вулиці, провулки, бульвари, проспекти, місцевості), пов'язані з іменами видатних українських педагогів. У такий спосіб проєкт виконує подвійну функцію: з одного боку, він є формою вшанування пам'яті діячів в освітньому та культурному просторі міста, а з іншого — слугує джерелом для подальших історико-педагогічних досліджень.

Отже, онлайн-проєкт «Педагогічна мапа Києва» є вагомим внеском Педагогічного музею України у реалізацію сучасної політики пам'яті, сприяє популяризації педагогічної спадщини та розширює суспільні уявлення про роль педагогів у історії та формуванні національної ідентичності.

Oksana Matviychuk,

Leading Researcher at the
Pedagogical Museum of Ukraine,
Associate Professor at the Institute of Postgraduate Education
of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Kyiv
osvita-teka@ukr.net

ONLINE PROJECT "PEDAGOGICAL MAP OF KYIV" IN THE FORMATION OF A MODERN CULTURE OF MEMORY

The article examines the online project "Pedagogical Map of Kyiv", aimed at popularizing the names of Ukrainian educators in the urban space of the capital. It analyzes the results of the renaming of streets, alleys, boulevards, and avenues of Kyiv in 2022–2024, many of which were named after teachers, scholars, school founders, and textbook authors. The project is shown to perform a dual function: commemorating educators and creating an additional resource for historical and pedagogical research. The role of the Pedagogical Museum of Ukraine as the project initiator and implementer is highlighted. Through social media posts and webinars the project contributes to the formation of a modern memory culture, the preservation of historical heritage, the development of civic consciousness.

Keywords: Pedagogical Map of Kyiv, memory culture, online project, decommunization, toponymy.